

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2017:69

ARKEOLOGISK UTREDNING

Skyberga inför anläggande av ny regionnätstation

Fastighet Skyberga 1:9, Hardemo socken, Kumla kommun,
Närke

Leif Karlenby

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2017:69

ARKEOLOGISK UTREDNING

Skyberga inför anläggande av ny regionnätstation

Fastighet Skyberga 1:9, Hardemo socken,
Kumla kommun, Närke

Leif Karlenby

Lst dnr 431-1631-2017

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

Översigtskarta över Örebro län med platsen för
utredningen markerad med en röd prick.

© 2017 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2017:69

Författare Leif Karlenby

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

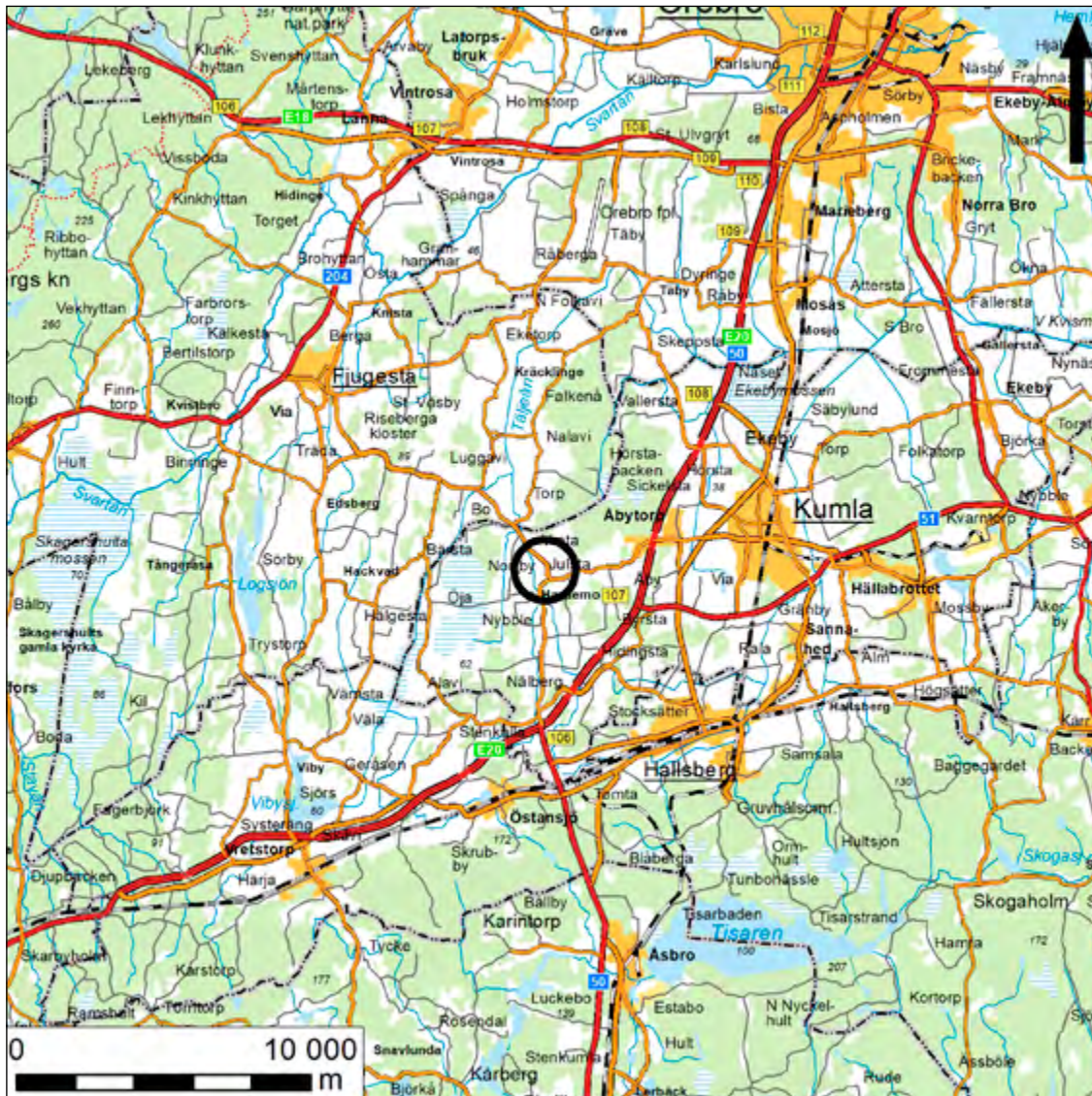
Omslagsfoto Vy över ett av schakten med Hardemo kyrka i bakgrunden.
På de två kullarna finns gravar (Hardemo 71:1; 72:1-2).

Foto Om inte annat anges är fotografierna tagna av Arkeologgruppen AB.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_170001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Syfte och frågeställningar.....	7
Metod	7
Resultat	7
Tolkning	7
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	7
Referenser	10
Tekniska och administrativa uppgifter	11
Bilagor	12
<i>Bilaga 1. Schakttabell</i>	12

Figur 1. Karta över trakten kring Hardemo med den aktuella undersökningsplatsen markerad med svart ring. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

E.ON har planer på att anlägga en regionnätstation inom fastigheten Skyberga 1:9, Hardemo socken i Kumla kommun. Platsen är belägen strax norr om Hardemo kyrka och nordväst om den så kallade "Torshögen".

Elva schakt grävdes fördelade över ytan. De var mellan 6 och 16 meter långa och en skopa breda, det vill säga 1,3 meter. I schakten avlägsnades matjorden ner till den sterila marken. Inget av schakten innehöll några spår av fornlämningar.

Större delen av utredningsområdet är beläget i ett lokaltopografiskt lågt läge med stora förutsättningar för att tidvis bli översvämmat. Det har därmed inte utgjort lämplig mark för bosättning eller andra mänskliga aktiviteter.

Inledning

E.ON planerar att anlägga en regionnätstation inom fastigheten Skyberga 1:9, Hardemo socken i Kumla kommun. Platsen är belägen strax norr om Hardemo kyrka och nordväst om den så kallade "Torshögen".¹ Länsstyrelsen beslutade därför om en arkeologisk utredning inom aktuellt område, som skulle genomföras innan arbetet med stationen kunde påbörjas.

Utredningen genomfördes den 10 oktober 2017, omedelbart efter skörden. Ansvarig var Leif Karlenby som också skrivit rapporten. Länsstyrelsen stod för kostnaderna.

Bakgrund och kulturmiljö

Platsen är belägen i ett gammalt kulturlandskap med flera registrerade fornlämningar i närheten, dessutom är Hardemo kyrka belägen mindre än en kilometer söderut. Utredningsområdet var cirka 5 000 kvadratmeter stort och låg på en höjd mellan 49 och 53 meter över havet.

Hardemo genomkorsas av en en låg och smal rullstensås som sträcker sig från Askersund i söder via Hallsberg och Hardemo upp till Vintrosa i norr. Jordarterna i övrigt är glaciala med inslag av silt i den västra delen. Utredningsområdet ligger längs åsens västsida, vilket innebär att jordarterna har något grövre fraktioner upp mot åskanten och finare sediment i de lägre partierna.

1 Enligt Fornsök skall traditionen förtälja att det är en kung Tore som är begravd i högen (Hardemo 74:1).

Figur 2. Vy över utredningsområdet innan grävningsarbetet påbörjades.
Foto från sydväst.

Kyrkan och fornlämningarna är belägna på åsen. Gravarna består av två gravgrupper, som förmodligen utgör delar av ett större, idag försvunnet gravfält tillsammans med den markanta Torshögen i nordöst. Vid denna svänger åsen åt nordväst och Torshögen markerar sannolikt slutet på gravfältet längs den långsträckta åsen. Utredningsområdet är beläget i kanten av åsen, cirka 200 meter nordväst om Torshögen.

Gravarna består av högar och stensättningar. Torshögen (Hardemo 74:1), som är den största av dem, räknas för övrigt som en av Närkes största. Den har en diameter på 15 meter och höjden är cirka 3 meter. Den är skadad i norr och nordöst, men sluttningarna på övriga sidor är relativt intakta och har en påfallande brant lutning. Invid Torshögen finns resterna efter en mindre hög (Hardemo 74:2), 8x5 meter stor och 1 meter hög. Båda anläggningarna är skadade av täktverksamhet och öster om Torshögen finns en i dag övergiven grustäkt.

Cirka 200 meter väster om dessa gravar finns ytterligare två gravar, en hög och en liten stensättning (Hardemo 72:1-2). Båda är skadade av täktverksamhet.

Ytterligare ett hundratal meter västerut finns ett mindre gravfält registrerat (Hardemo 71:1). Det består av fyra runda stensättningar och en hög. Stensättningarna undersöktes av Bertil Walldén på 1950-talet.¹

Omkring 200 meter norr om utredningsområdet, längs åsen, ligger ytterligare en stensättning (Hardemo 108:1).

Syfte och frågeställningar

Syftet med utredningen var att avgöra om det fanns någon fornlämning inom området och om denna fornlämning i så fall riskerade att skadas av de bygg- och anläggningsarbeten som kommer att utföras i området.

Metod

Utredningen genomfördes med schaktgrävning med maskin. Schakten grävdes mellan 6 och 16 meter långa och fördelades över ytan. I områdets östra (och högst belägna) del låg en starkströmskabel, varför inga schakt grävdes där, då den typen av kabel kräver ett säkerhetsavstånd på fyra meter i höjd och sidled (www.eon.se).

Området var mycket litet och låg i sin helhet i åker, varför ingen inventering behövdes. Äldre kartor studerades, men gav endast resultatet att ytan under överskådlig tid legat som åker.

Dokumentation gjordes med manuell inmätningsteknik (måttband och kompass). Exaktheten i schaktens placering är därför inte så hög som den kan vara, till exempel då RTK används. Någon avgörande avvikelse rör det sig dock inte om. Området fotograferades och schakten beskrevs i text (se bilaga 1).

Resultat

Elva schakt grävdes fördelade över ytan med en sammanlagd längd av 133 meter (173 kvadratmeter). I schakten avlägsnades matjorden ner till den sterila marken. Inte något av schakten innehöll några spår av fornlämningar.

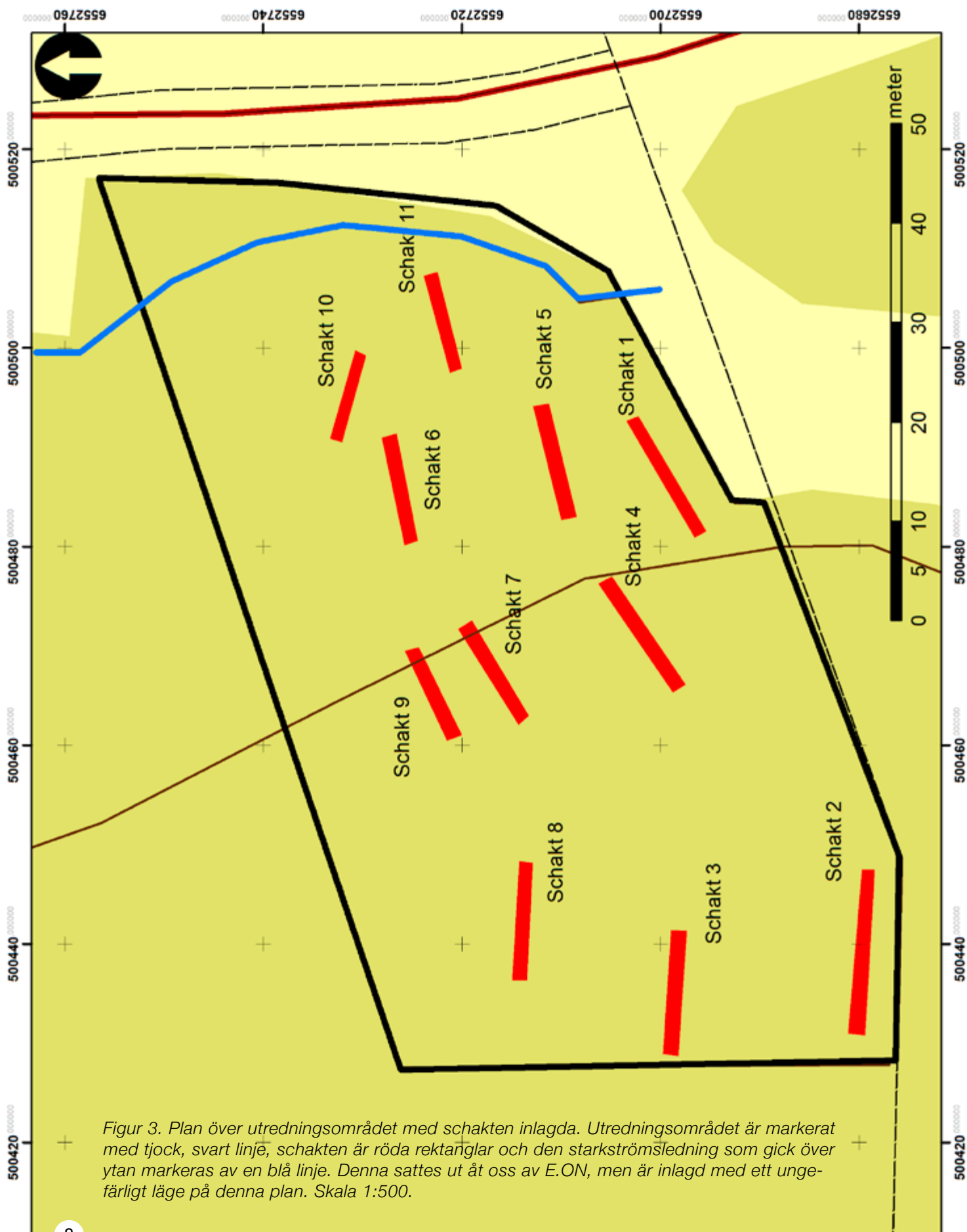
Tolkning

Större delen av utredningsområdet är beläget i ett lokaltopografiskt lågt läge med stora förutsättningar för att tidvis bli översvämmat. Det har därmed inte utgjort lämplig mark för bosättning eller andra mänskliga aktiviteter.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet med utredningen var att avgöra om det fanns någon fornlämning inom området och om denna fornlämning i så fall riskerade att skadas av de bygg- och anläggningsarbeten som kommer att utföras i området.

Genom grävningen av schakten har det framgått att det inte fanns någon fornlämning inom utredningsområdet, varför Arkeologgruppen AB anser att syftet med utredningen uppnåtts.

Figur 3. Plan över utredningsområdet med schakten inlagda. Utredningsområdet är markerat med tjock, svart linje, schakten är röda rektanglar och den starkströmsledning som gick över ytan markeras av en blå linje. Denna sattes ut åt oss av E.ON, men är inlagd med ett ungefärligt läge på denna plan. Skala 1:500.

*Figur 4. Utredningsgrävning pågår i utredningsområdets nordöstra del.
Foto från nordväst.*

Referenser

Webbmaterial

E.ON

<https://www.eon.se/privat/kundservice/skydda-ledningar-och-djur/grava-nara-ledning.html>

Fornsök

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html?tab=3&page=1&objektid=10223300740001>

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Örebro
Kommun	Kumla
Landskap	Närke
Socken	Hardemo
Fastighet	Skyberga 1:9

Fornlämningsnummer —

Lämningstyp

—

Datering

—

Typ av undersökning

Arkeologisk utredning

Länsstyrelsens beslutsdatum

2017-09-21

Länsstyrelsens diarienummer

431-1631-2017

Arkeologgruppens projektnummer

Ag 2017_65

Projektledning	Leif Karlenby
----------------	---------------

Personal	Leif Karlenby
----------	---------------

Undersökningstid	2017-10-10
------------------	------------

Exploateringsyta	5 000 m ²
------------------	----------------------

Undersökt yta	173 m ² , 133 löpmeter
---------------	-----------------------------------

Inmätningsteknik	Manuell inmätning
------------------	-------------------

Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
-----------------	--------------

Höjdsystem	RH 2000
------------	---------

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd omhändertogs.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt nr	Längd x bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
1	14x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt med enstaka inslag av rullstensmaterial. Schaktet beläget på åsens västra sida.
2	16x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt och lera.
3	13x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt och lera.
4	13x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt och lera.
5	11x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt och lera.
6	12x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt och lera.
7	12x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt och lera.
8	12x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt och lera.
9	9x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt och lera.
10	11x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt med enstaka inslag av rullstensmaterial.
11	10x1,3	0,3-0,4	Matjord över glacial silt med enstaka inslag av rullstensmaterial.

Ingen fornlämning påträffades i något av schakten.

